

Wijzigingsvoorstellen ten opzichte van het 'Plan Gemeente Woerden' voor de herinrichting van de bastions / Hoge Wal ('het gebied')

1. Algemeen

- a. De Stichting Hugo Kotestein, werkgroep Woerden, heeft onderzoek gedaan naar de historische ontwikkelingen rond het betreffende gebied. De conclusie van deze studie is dat de voorgestelde herinrichting van dit gebied geen historische basis heeft. Het rapport is hier te downloaden:
https://www.hugokotestein.nl/index.php?option=com_attachments&task=download&id=45
- b. De sectie erfgoed wordt in de Vestingraad vertegenwoordigd door twee personen, afkomstig uit respectievelijk de Stichts-Hollandse Historische Vereniging (SHHV) en de Stichting Hugo Kotestein. De vertegenwoordigers plegen regelmatig overleg met de achterban die bestaat uit genoemde, en andere organisaties.
- c. Vanuit de Vestingraad kwam het verzoek naar de sectie erfgoed om te adviseren rond de verdere inrichting van het gebied, mede in het licht van de bezwaren die omwonenden hadden geuit.
- d. Vanuit de SHHV werd een conceptadvies geschreven. Bij het consulteren van de achterban kwam aan het licht dat de studie van de Stichting Hugo Kotestein al was verzonden richting de Raad en het College. Daarop besloot de SHHV – met informatie naar de achterban – om het eigen conceptadvies in te trekken.
- e. Tussen de SHHV en de Stichting Hugo Kotestein is daarna intensief overleg gevoerd met als resultaat een gezamenlijk advies. Dit advies is toegelicht in een overleg op 19 april, in aanwezigheid van de betrokken wethouders, de projectleider vanuit de gemeente, en

de beleidsambtenaar erfgoed. Toegezegd is om dit korte tijd later ook op papier te zetten. Deze notitie is daarvan het resultaat.

2. Uitgangspunten

- a. Bij de herinrichting van het gebied is ook de Rooms-Katholieke kerk een partij. De gemeente heeft met hen al eerder overleg gevoerd en daarbij bleek, los van welwillend meedenken, ook een zorg. De herinrichting mag niet leiden tot het uitlokken of makkelijk maken van ongeoorloofde activiteiten op de begraafplaats. Feitelijk geldt dat ook voor de Algemene begraafplaats. De parochie geeft aan dat ook instemming nodig is op bisschoppelijk niveau. Besloten wordt om die instemming te vragen op een concept eindplan waarin ook de adviezen uit deze notitie zijn verwerkt.
- b. Op dit moment circuleert er in de Vestingraad het Beeldkwaliteitsplan (BKP). Een eerste versie is van commentaar voorzien, onder andere vanuit de sectie erfgoed. Een volgende versie zal, wat de sectie erfgoed betreft, ook worden teruggekoppeld aan haar achterban. Echter, anticiperend op dit BKP, kan een oplossingsrichting worden gevonden voor de herinrichting van dit gebied. Het BKP erkent het bestaan van zogeheten tijdlagen en stelt dat binnen het Woerdense aan de verschillende lagen aandacht moet worden besteed, waar dat opportuun is.
- c. Het gebied bevat verschillende lagen. Enkele voorbeelden volgen hierna. In het studierapport van de Stichting Hugo Kotestein is een uitgebreide beschrijving opgenomen.
 - Het gebied is onderdeel van de oorspronkelijke 'vijfhoek' uit 1372 waarbij het deel tussen de beide bastions dicht bij deze oorsprong komt;
 - De bastions zijn rond 1595 toegevoegd maar dateren van voor de periode 'Van Coehoorn'. Toen de bastions werden gerealiseerd was er geen sprake van 'kaarsrechte

beschoeiingen' en ook niet van een zogeheten 'escarp' (een verbreding onderaan de wal aan de waterkant, waarop in de eerdere plannen voor het gebied een wandelpad zou worden aangelegd);

- Het gebied markeert ook de overgang van begraven binnen de stad naar daarbuiten van rond 1829. Deze inmiddels bijna 200 jaar oude tijdlaag kenmerkt zich o.a. ook door een lommerrijke inrichting.

3. Globale schets

- a. De herinrichting van het gebied maakt het idealiter mogelijk om verschillende tijdlagen te ontdekken. Dat kan op eigen gelegenheid maar ook via verhalen die worden verteld door bijvoorbeeld Gilde Woerden bij rondleidingen. In beide gevallen moet de herinrichting 'kapstokken' bieden om deze verhalen 'aan op te hangen'.
- b. De route vangt aan bij het Plantsoen en eindigt aan de linker buitenzijde van de katholieke begraafplaats. Op het pad halverwege het Plantsoen komt een maquette die de tijdlaag aangeeft nadat de bastions waren gerealiseerd. Het pad gaat aan het eind van het Plantsoen omhoog naar straatniveau en loopt verder over de Algemene Begraafplaats, gebruikmakend van de recent aangebrachte infrastructuur. Vanaf de begraafplaats krijgt de bezoeker een goede indruk van de hoogte en positie van dit bastion. De route voert naar het Poortgebouw. Hierin bevindt zich een kleine expositie, bijvoorbeeld over de tijdlaag van het begraven buiten de stad. Leden van Gilde Woerden hebben een sleutel. De route loopt verder op straatniveau naar het deel tussen beide bastions. Daar staat een tweede maquette die de tijdlaag van de oorspronkelijke vijfhoek van Woerden uitbeeldt. Dit 'tussendeel' is het oudste deel van het gebied. De route loopt verder naar de katholieke begraafplaats. Ook daar zijn informatieborden aanwezig over het gebruik van dit gebied. Nadat de 'lus' over de begraafplaats is afgelegd gaat de bezoeker via het toegangshek naar buiten, rechtsaf. Langs de grens van de

begraafplaats loopt het pad naar beneden tot waterniveau. Vanaf hier is de 'buitenkant' van het bastion te zien. Ook kan op deze plek in het verhaal de verbinding worden gemaakt naar de latere tijdlaag, met uitbreiding van de vestingwerken volgens de principes van 'Van Coehoorn'.

4. Concrete wijzigingsvoorstellen

- a. Geen pad onderlangs langs de waterkant. Het heeft er nooit gelegen en is ook niet nodig voor onderhoud (dit in samenhang met de navolgende wijzigingsvoorstellen).
- b. Geen strakgetrokken beschoeiing, maar een zogeheten onderwater-beschoeiing met perkoenpalen. Overigens is er geen risico op 'afschuiving' van de bastions naar het water. Het water is niet diep en de bastions liggen er al eeuwen; het geheel is 'gezet'. Een onderwater-beschoeiing weert ook 'bootjes-toerisme'.
- c. Behoud van historische bomen op de taluds. Hiervoor is een goede inventarisatie nodig. Deze bomen doen recht aan de tijdlaag van de begraafplaatsen. Zogeheten 'wild hout' kan worden geruimd, met name op het gedeelte tussen de beide bastions zodat een goede indruk ontstaat van de oudste omwalling van de stad. Het deels laten staan van de bomen past overigens ook in de 'vergroeningsambitie' van Woerden. Zie de bijlage voor een visualisatie van de vergroening van de omgeving van de beide bastions.
- d. Naast de herinrichting van de infrastructuur van de Algemene Begraafplaats moet er ook aandacht worden besteed aan de graven zelf. Het geheel moet een harmonie vormen.
- e. Toevoegen van een tweetal maquettes als aangegeven. Als voorbeeld kan dienen de maquette die nog niet zo lang geleden is aangelegd bij de restanten van de Linschoter Schans. Een maquette heeft een duidelijk voordeel boven een (plat)

informatiebord omdat er een directe beeldkoppeling kan worden gelegd tussen de 3D maquette en het vestingwerk-gezicht wat je vanaf die positie ziet.

Voorbeeld: maquette Linie van Linschoten – Linschoter Schans

- f. Invullen van de ruimtes in het Poortgebouw, bijvoorbeeld rond de tijdlaag van begraven buiten de stad. Deze info zou deels ook zonder toegangssleutel te zien moeten zijn. Deze invulling kan bestaan uit informatiepanelen en andere expositiematerialen. Onder dat laatste moet overigens ook worden begrepen het op verschillende plaatsen langs de route aanbrengen van QR-codes waarmee verdiepende informatie kan worden geboden, zoals in Het Verhaal van Woerden.
- g. Betrekken van de informatiepanelen op de katholieke begraafplaats in het geheel van de route.

5. Tijdpad

- a. De laatste versie van het 'Plan Gemeente Woerden' plus de wijzigingsvoorstellen daarop, worden teruggekoppeld naar de

achterban in de sectie erfgoed van de Vestingraad. Planning: eerste helft mei 2021.

- b. Het, al of niet verder geamendeerde, voorstel wordt gepresenteerd aan de Vestingraad, met het verzoek om instemming. De kracht van de Vestingraad is dat besluitvorming plaatsvindt op basis van consensus en dat alle relevante partijen die betrokken zijn bij de ontwikkelingen van de binnenstad, erbij betrokken zijn. Planning: tweede helft van mei 2021.
- c. Parallel aan b. vraagt de RK-parochie ook de bisschoppelijke instemming.
- d. Advies vanuit de Vestingraad richting Raad en College. Een onderdeel van dit traject kan zijn een openbare presentatie en het informeren van degenen die bezwaar maakten tegen het eerdere plan. Planning: tot medio juni 2021.
- e. Besluitvorming in Raad en College. Planning: juni 2021.
- f. Realisatie. Vanaf juli 2021 tot maart 2022. Idealiter is de herinrichting klaar op het moment dat Woerden zijn 650ste verjaardag viert. Onderdeel van de realisatie is natuurlijk ook het detailleren van enkele onderdelen, zoals de inrichting van het Poortgebouw, het maken van de voorgestelde maquettes, het inventariseren van de historische beplanting, e.d. Wat de Stichting Hugo Kotestein en de SHHV betreft werken zij daar graag aan mee, samen ook met andere organisaties uit de erfgoed-achterban, zoals o.a. Gilde Woerden.

Woerden, 2 mei 2021 / Stichting Hugo Kotestein en SHHV

Tweede revisie: 18 mei 2021 na consultatie erfgoedsectie Vestingraad

Laatste revisie 31 mei 2021 na consultatie voltallige Vestingraad

Bijlage I: impressie vergroening omgeving Hogewal

Bijlage II: reacties uit erfgoedsectie

Bijlage III: reacties uit de Vestingraad

Bijlage I – impressie vergroening omgeving Hogewal

Bijlage II – reacties erfgoed-organisaties

Gilde Woerden stemt in met dit plan. De organisatie wijst er op dat openstelling van het Poortgebouw ook moet worden afgewogen in het licht van vandalisme-risico's. Hetzelfde geldt voor de al bestaande buitenpanelen op de katholieke begraafplaats.

Het *programmabureau Oude Hollandse Waterlinie* stemt in met dit plan. De organisatie zou idealiter ook een verbinding leggen met andere vestingwerken rond Woerden, zoals de forten Kruipin en Oranje. Verder wijst men op een niet gerealiseerd ontwerp van Abraham Saam uit 1680 dat overambitieuus bleek voor Woerden. En verder is er natuurlijk altijd een fijnere verdeling te maken in de tijdlagen met verschillende tussenfasen.

Bijlage III – aanvullende reacties Vestingraad

De verschillende secties in de Vestingraad hebben kennis genomen van dit plan en stemmen ermee in. De Vestingraad benadrukt dat de historische duiding met maquettes, zichtlijnen en dergelijke een goede benadering is. Er wordt groot belang gehecht aan de kwaliteit van de wandelroute in de zin dat het ook om een goed, echt voetpad gaat dat in zichzelf een mooie aanvulling is op de beleveniswaarde van de binnenstad en dan met name de oostzijde.

De conclusie is dat het plan, met de gemaakte kanttekeningen, kan bogen op unanieme instemming van de Vestingraad.